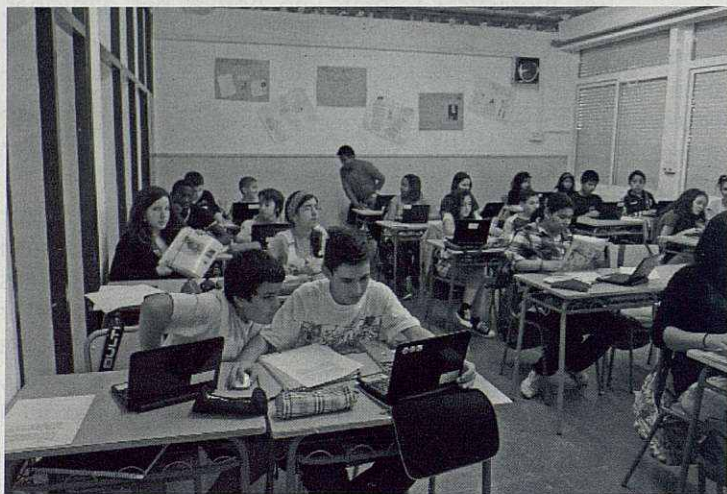

Una llengua, una cultura

La immersió lingüística a les aules de secundària i batxillerat ha tingut, des del meu punt de vista, llums i ombres. Crec que les ombres han vingut, sobretot, de fora. Perquè des dels centres hem donat a entendre als nois i noies que el català és una llengua normal, útil, que els enriqueix aprendre-la, però molt sovint s'han trobat que un cop surten de l'institut cap al carrer, poden viure perfectament sense dir una paraula en català, a Catalunya. He sabut de nois i noies realment empenyats perquè quan s'adrezen a algú en català, a la botiga, al carrer, a l'autobús, al bar, els contesten en castellà. I qui són, els nois i noies que es molesten en aquestes situacions? Doncs són la Fatu, la Rabab, el Boulaye, la Khadiya, el Raschid... Estudiants que han nascut aquí, o hi han arribat de petits, o fa un parell d'anys, però que a l'escola han viscut el català com una llengua que els integra, que els iguala, que els fa catalans. I aleshores, la senyora Pepita de la botiga, quan veu entrar la Fàtima amb el seu vel, li parla en castellà. I el Lluís, el del bar, quan posa un refresc al Mahamadou, de pell negra i ulls brillants, li parla en castellà. I... així, contínuament, cada dia. Aquesta és la gran ombra que, al meu parer, la societat catalana projecta sobre l'ensenyament del català a l'escola. Com si no ens acabéssim de creure que és possible la normalitat de la nostra llengua.

De dins, també n'hi ha, d'ombres. Quan alguns professors/es se salten la normativa i fan la classe en castellà; quan canvien de llengua de seguida que algú a la classe fa una intervenció en castellà; quan la Direcció del centre només compleix amb la immersió "perquè toca"; quan alguns monitors de menjador o entrenadors d'esports, utilitzen el castellà a tothora... Aquestes són algunes de les nostres ombres.

De llums, n'hi ha moltes, afortunadament. Per a mi, les més importants són dues: una, que la immersió ha contribuït a normalitzar força la nostra llengua

entre els adolescents. Potser no la fan servir sempre ni molt menys, però la coneixen, la saben parlar i escriure amb relativa correcció i la majoria viuen el seu aprenentatge com un fet normal i integrador.

L'altra, és que la llengua és el vehicle de la cultura. Si el català no fos vehicular als instituts i sols tinguéssim unes horettes de classe en català –com pretenen alguns des de Madrid–, les hauríem d'esperçar en ensenyar els quatre rudiments de la llengua. Però la immersió ens ha permès una cosa que crec essencial i és donar a conèixer, amb tota la normalitat perquè no ha pas de ser d'altra manera, la nostra cultura i la nostra literatura. Perquè és important que els nois i noies acabin l'ESO o el Batxillerat utilitzant bé els relatius i fent servir un lèxic apropiat. Però també ho és, i molt, que tinguin l'oportunitat de saber qui era Jacint Verdaguer, que va escriure Mercè Rodoreda i quin gran contista va ser Pere Calders. Que sentin recitar un poema de l'Espriu. Que s'emocionin amb una novel·la del Sierra i Fabra i en vulguin llegir una altra. És fantàstic poder-los donar un llistat d'autors/es contemporanis i deixar-los triar segons els seus gustos l'obra que llegiran i sentir com els ha agradat –o no– llegir una novel·la d'en Sánchez Piñol o uns contes d'en Quim Monzó. Il·lusiona (bé, almenys a mi...) veure pujar dalt l'escenari de la sala d'actes del centre tota una classe, amb nois i noies de procedències i colors tan diferents i que cantin "Boig per tu". Saber que han fet una excursió als cingles del Bertí i la professora els ha parlat dels paisatges que els envolten, escenaris de la novel·la "Els sots feréstecs". Veure'ls representar una obra de teatre del Sergi Belbel.

La immersió lingüística, doncs, ha permès que els nois i noies d'aquí i els vinguts de fora, coneguin i comparteixin la llengua i la cultura catalanes, cosa que d'altra manera no hauria estat possible. I també crec que la continuïtat d'aquest camí no la pot fer la institució escolar tota sola, sinó que és una qüestió de país. De tu i de mi. Dels polítics, dels ensenyants, dels entrenadors de bàsquet i de la senyora Pepita de la botiga i del Lluís del bar. De tothom.

En definitiva, aquest és un procés que ha tingut i té algun desencert i molts, molts encerts. Però sobretot, crec que allò més important és que és el nostre camí, aquell que la societat catalana ha triat i pel qual hem de seguir avançant, aplicant-nos a millorar-lo i desoïnt –i si convé desobeïnt– les imposicions foranes, desconexadores de la nostra realitat.

Carne Ballús i Molina

Catedràtica de llengua i literatura catalanes.